

**UNELE CONSIDERENTE PRIVIND APORTUL
MECANISMELOR DE CONTROL ÎN APLICAREA
RĂSPUNDERII PRIVIND IMPLICAREA COPIILOR ÎN
CONFLICTELE ARMATE**

**SOME CONSIDERATIONS ON THE CONTRIBUTION OF CONTROL
MECHANISMS TO THE ENFORCEMENT OF ACCOUNTABILITY FOR THE
INVOLVEMENT OF CHILDREN IN ARMED CONFLICTS**

Virginia ZAHARIA, ORCID: 0000-0002-4822-026X

Universitatea de Stat din Moldova,

Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova

CZU: 343.41:341.176(4):341.231.14-053.2

e-mail: virginica.zaharia@yahoo.com

Drepturile și interesele copiilor sunt afectate în mod special de conflictele armate, meritând o protecție specială, fat fiind faptul, că în cadrul conflictelor armate au loc numeroase încălcări de drept internațional umanitar, care după gradul de pericol social pe care îl prezintă nu cedează acțiunilor calificate drept „încălcări grave” și sunt considerate infracțiuni de război. Societatea internațională nu poate tolera situația că aceste fapte ilicite rămân nepedepsite. Prin urmare, în doctrina dreptului internațional a apărut necesitatea răspândirii mecanismului de contracarare a încălcărilor serioase și pentru conflictele armate. [13]

Scopul de bază în materie a prezentei publicații constituie aspectele realizării răspunderii care survine pentru cei care încalcă interdicția utilizării copiilor în conflictele armate: pentru cei ce recrutează, precum și pentru statele care admit această încălcare. De asemenea, fixăm sarcina de a evalua aportul mecanismelor de control în aplicarea răspunderii privind copiii în conflictele armate. [9, p. 43-46] prin prisma obiectivului în vederea cercetării mecanismelor de aplicare a sancțiunilor de drept internațional și național în materia recrutării copiilor în război și evaluarea eficacității lor.

Cu părere de rău, practica demonstrează că deseori săvârșirea acestei infracțiuni rămâne nepedepsită. Or, la săvârșirea infracțiunii participă mai multe persoane, însă sunt pedepsite unități. În această ordine de idei, argumentăm teza, că atragerea la răspunderea internațională a persoanelor vinovate de implicarea copiilor în ostilități este o problemă stringentă sesizată de actorii internaționali, care actualmente a căpătat dimensiuni considerabile pe măsura dezvoltării politicii mondiale și relațiilor internaționale. Azi putem constata acel fapt că necătând la codificările multiple realizate în materia protecției generale și speciale a copilului în situația conflictelor armate, copilul rămâne a fi victima extrem de vulnerabilă.

Pe acest fundal, în contrast puternic cu aspirațiile societății internaționale legate de progresul considerabil atins în materia realizării agendei de lucru a statelor și organizațiilor internaționale preocupate de subiectul tratat, este faptul că în continuare au loc încălcări serioase, ce aduc atingere copiilor în situație de conflict armat.

Întru remedierea situației la zi în materia implicării copiilor în ostilități, omenirea este preocupată de crearea instrumentelor efective. Mecanismele care pot fi puse în aplicare începând cu a doua zi a unui conflict armat pentru a trata violările dreptului internațional umanitar comise eventual nu trebuie să aibă neapărat un caracter exclusiv judiciar.

Reconcilierea și prevenirea viitoarelor violări pot fi, de asemenea, prevăzute de mecanismele nonjudiciare, complementare procedurilor judiciare, precum o comisie a adevărului și reconcilierii, un sistem de reparații, ritualuri tradiționale, etc. Se pare, că acest tip de mecanisme nonjudiciare poate realiza aceleași scopuri ale justiției și ale pacificării sociale, precum munca tribunalelor, asigurând în același timp readaptarea și reintegrarea copiilor-soldați. [1]

Totodată, nu putem să nu semnalăm o serie de dificultăți întâmpinate în calea realizării instrumentelor de acest gen. Astfel, cele mai multe cazuri de violență asupra copiilor rămân invizibile. Copiilor le este frică să le semnaleze, iar adulții nu urmăresc cum trebuie cazurile declarate. Ca urmare a lipsei de informații și studii, guvernelor le este greu să elaboreze politici eficiente de prevenire. [3, p. 9]

Prin urmare, estimăm că orice mecanism de protecție a copiilor trebuie să aibă la bază 4 principii:

- Protecția copiilor;
- Prevenirea abuzurilor de orice gen asupra copiilor; Statele trebuie să militeze împotriva tuturor formelor de violență asupra copiilor. Scopul respectiv urmează să fie atins prin sensibilizare, educare, pregătire și dezvoltarea unor competențe pentru promovarea culturii non-violenței și pentru atingerea nivelului de toleranță zero. [3, p. 7]

La fel, statele trebuie să stabilească strategii de prevenire a violenței asupra copiilor. În acest sens, vor fi create sau ameliorate sistemele de notificare a cazurilor de violență, precum: urmărirea situației copiilor; participarea copiilor. [10, p. 81]

Setul de instrumente juridice oferit de dreptul internațional public, dar și cel umanitar, nu este unica armă în lupta contra încălcărilor de drept. Or, protecția copilăriei este la înălțimea investițiilor politice sau financiare consimțite de cei mai înalți actori ai societății internaționale. Astfel, pentru a oferi o protecție sporită copiilor în cadrul conflictelor armate este necesar de a da dovadă de pragmatism, or, fără asistența politică și financiară Convenția internațională privind protecția drepturilor copilului devine un instrument neefectiv. În acest sens, actorii societății internaționale au creat un șir de mecanisme mai mult sau mai puțin efective în materia aplicării răspunderii privind copiii în conflictele armate, dar întotdeauna binevenite în vederea reabilitării copiilor – victime ale conflictelor armate. Unul din cele mai reușite instrumente în acest sens sunt mecanismele de control. [11, p. 176-179]

Prin organizarea controlului asupra neimplicării copiilor în conflictele armate urmează să subînțelegem un sistem de metode de verificare a respectării obligațiilor convenționale destinate pentru acordarea statelor membre ale tratatelor internaționale de informații cu privire la îndeplinirea obligațiilor de către alți participanți, prevenirea și depistarea cazurilor de încălcare a lor. Controlul în ultimă instanță asigură securitatea internațională. [9, p. 43]

La momentul de față este acumulată o experiență destul de variată despre elaborarea, acordarea, implementarea în formă convențională și funcționarea diferitor măsuri, metodelor și mijloacelor concrete pentru realizarea îndeplinirii obligațiilor în materia protecției copiilor în conflictele armate. La ele se referă măsurile pe bază de colaborare, inclusiv inspecțiile la fața locului, realizate atât de grupele de inspectori naționali, precum și de cei internaționali, inclusiv cei ce prezintă organizațiile internaționale. [11, p. 176-179]

O particularitate a controlului internațional în dreptul internațional umanitar este faptul că fundamentul său juridic sunt normele ce se conțin în izvoarele convenționale privind protecția victimelor conflictelor armate, metodelor interzise de purtare a conflictelor armate, precum și dispozițiile tratatelor internaționale privind mijloacele de purtare a conflictelor armate. Convențiile de la Geneva și protocoalele adiționale prevăd mai multe forme organizatorice ale controlului:

- a) Ancheta realizată de părțile beligerante cu scopul identificării cazurilor de încălcare a normelor de drept internațional umanitar;
- b) Activitatea de control a Comisiei internaționale de stabilire a faptelor;
- c) Activitatea de control a statelor protectoare;
- d) Activitatea de control al Comitetului Internațional al Crucii Roșii. [12, p. 216]

Într-un șir de acte se preconizează crearea mijloacelor de control mixte, alcătuite din reprezentanți naționali, dar și internaționali.

Controlul în materie ar trebui să aibă cel puțin trei forme efective:

- 1) publicarea rapoartelor anuale de către guvernele care cunosc asemenea practici;
- 2) dezbaterile în forumurile naționale, precum și cele internaționale cu referire la subiectul utilizării copiilor în conflictele armate;
- 3) analiza și publicarea datelor prelucrate cu privire la numărul copiilor afectați de conflictele armate.

Cu siguranță, asigurarea controlului în materia protecției copiilor în conflictele armate corespunde intereselor tuturor statelor.

Tratatele de bază, ce constituie fundamentul securității urmează să acționeze în continuare în cadrul politicii internaționale, pornind de la necesitatea fortificării cooperării internaționale, activizarea eforturilor pentru contrapunerea problemelor actuale ale securității globale. Este important ca statele să simtă protecția sigură a intereselor naționale cu sprijinul societății internaționale și să poată conta pe ajutorul politic și moral din partea partenerilor și aliaților în situațiile care aduc atingere suveranității acestor state și prestigiului lor în viața internațională. [6, p. 57]

Urmând ideea, că este mai ușor să previi, decât să combați practicile utilizării copiilor în conflictele armate contemporane, comunitatea internațională a încercat fără succes să prevină recrutarea copiilor combatanți, în special de către națiunile africane. Cauza eșecului este probabil faptul, că reglementările internaționale sunt realizate cu dificultăți în aceste state, în special în cadrul războaielor civile, unde nu se face distincția între combatanți și persoanele civile. Suplimentar, uneori este chiar dificil de a identifica cine sunt copiii în aceste conflicte armate. În multe state africane, Angola și Mozambic, băieții și fetele deseori își asumă rolul adulților în societate atât pe timp de pace, precum și pe timp de război. Actorii locali, inclusiv părinții și membrii societății au fixat diferite rezultate în materia prevenirii copiilor soldați. Deseori lor le-au lipsit resursele necesare sau abilitățile de a preveni faptul utilizării active a copiilor în forțele armate. În alte cazuri, ei au fost ignoranți în vederea realizării drepturilor lor. Guvernele naționale, în general, nu au fost de ajutor în aceste circumstanțe, probabil deoarece ele sunt implicate activ în conflictele armate, cărora le dedică resursele necesare pentru a lupta. [7, p. 21-22]

Încetarea conflictului armat sau prevenirea recrutării copiilor de către forțele armate pot fi cele mai efective strategii pentru comunitatea internațională în vederea reducerii numărului de cazuri de antrenare a copiilor în acțiunile de luptă. Totodată, măsurile preventive sunt deseori insuficiente. În aceste cazuri, comunitatea internațională trebuie să facă uz de anumite metode centralizate, dar și descentralizate pentru a demobiliza și a reabilita copiii combatanți. [5, p. 19]

O practică absolut reușită este implementarea strategiilor de demobilizare și reabilitare folosite în Uganda, unde după terminarea războiului civil, guvernul a trebuit să facă față problemei reintegrării a 3000 copii soldați în sistemul școlar. Au fost multe dezbateri asupra chestiunii, dacă acești copii trebuie să fie școlarizați în continuare cu alți copii sau în academiile militare. În special, datorită dificultăților relevate de reintegrarea acestor copii în școli și efectul lor asupra altor copii, ei și-au continuat studiile în academiile militare. [8, p. 824]

Guvernul Ugandei colaborează cu organizațiile interguvernamentale și organizațiile internaționale, inclusiv ONU, pentru a asigura programe de asistență psihologică pentru copiii combatanți demobilizați, revenirea lor în sânul familiei și reintegrarea lor în societate. Aceste măsuri s-au soldat cu succes. [5, p. 21]

În calitate de metode centralizate au fost realizate strategii guvernamentale naționale: copiii depistați și salvați de pe câmpul acțiunilor de luptă sunt aduși la cel mai apropiat detașament al forțelor armate guvernamentale, ulterior ei sunt preluați de unul din centrele organizațiilor neguvernamentale aflate în mai multe orașe. Metodele centralizate au la bază ideea, că traumele suferite de copiii combatanți necesită îngrijiri specializate, individuale înainte ca aceștea să revină în familiile lor. În acest sens, copiilor le sunt acordate îngrijiri medicale, antrenarea lor în programele psihologice înainte de a fi reintegrați în mediul lor. Metodele centralizate sunt deseori percepute ca fiind periculoase, deoarece guvernele la fel au interes în utilizarea copiilor soldați. Din momentul în care guvernul este un participant activ la războiul civil, este dificil de a determina dacă

în el se poate de avut încredere, în sensul ajutorării membrilor părții adverse în conflict. [5, p. 21]

Metode descentralizate – organizațiile internaționale și strategiile organizațiilor ne-guvernamentale: Odată ce un copil este preluat de o organizație internațională sau de o organizație nonguvernamentală, aceste organizații stabilesc legăturile lui cu familia, ulterior reintegrează fostul soldat în mediul său. În acest sens sunt luați în considerație mai mult factori sociali și culturali. Totodată, centrele locale, create în acest scop, înfruntă probleme serioase de ordin financiar dar și lipsa resurselor umane. Astfel, Centrul World Vision de reabilitare a copiilor combatanți din nordul Ugandei deseori întreține un număr de copii ce de șase ori îi depășește capacitatea. [5, p. 21]

Un alt exemplu de demobilizare, reabilitare și reintegrare pentru tratamentul centralizat al copiilor soldați este Centrul Lhanguene din Mozambic, creat de Guvern împreună cu Salvați Copiii pentru a asista copiii care au fost atrași de Rezistența Națională a Mozambicului pentru a fi martori sau a participa la omoruri. Personalul centrului compus din medici, psihologi și asistenți sociali au lucrat cu copiii pentru ca aceștia să-și poată reîncepe viața în comunitate. [8, p. 824-825] Ca parte componentă a procesului de reabilitare a foștilor copii soldați, aceștia erau izolați social în Centrul Lhanguene și erau forțați să discute cu consilierii la subiectul atrocităților pe care le-au comis sau la care au fost martori în timpul războiului. Programul respectiv, însă, a eșuat, deoarece copiii fie nu doreau, fie nu puteau participa la el. Suplimentar, punerea accentului pe sănătatea mintală distrage atenția de la resursele necesare mai importante pentru reintegrarea foștilor copii soldați în societatea civilă. De asemenea, acest centru a fost utilizat deseori în calitate de instrument politic (pentru a da publicității atrocitățile comise de gruparea rebelă), precum și a scos în evidență ideea că copiii nu ar fi bineveniți în familiile și mediul lor. Necătând la aceste momente, Centrul Lhanguene a demonstrat că programele centralizate de reunificare familială au fost realizate cu succes. [5, p. 22]

În Angola, spre exemplu, copiii au avut de înfruntat o serie de probleme la etapa de reintegrare, datorită lipsei de resurse și instituții necesare în acest sens. Foștilor copii soldați le-au fost acordate ajutoare sub formă de haine, bani și hrană, dar după revenirea lor la locul de baștină ei au fost incapabili să revină la viața pe care au avut-o ani în urmă. Astfel, în lipsa programelor educaționale și vocaționale, mulți copii au sfârșit prin a ajunge în stradă sau în aservire. [5, p. 22]

În Sierra Leone foștii copii soldați au fost trimiși să lucreze în minele de diamante pentru plăți mizere, deoarece ei nu aveau alte oportunități economice după război. [5, p. 22]

În același timp, există pericole inerente procesului de reabilitare. În Afganistan, copiii care au fost antrenați în calitate de spioni de către autoritățile afganeze sovietice și au fost capturați de Mujahadin, au fost "reabilitați" și pregătiți în calitate de spioni pentru Mujahadin. [8, p. 825]

La fel, guvernele nu întotdeauna atrag atenția cuvenită activității serviciilor de reabilitare, în special dacă consideră copiii în calitate de prizonieri de război. Datorită

originilor recente ale obligației legale a statelor de a asigura activitatea serviciilor de reintegrare a copiilor victime ale conflictelor armate, informația este insuficientă. [8, p. 825]

În contextul acestor experiențe problematice, au fost propuse și create o serie de instrumente întru ameliorarea sorții copiilor afectați de ostilități. Unul din mecanismele efective în acest sens este Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF).

Născut după război pentru copiii celui de-al Doilea Război Mondial, UNICEF este astăzi prezent în circa 25 state implicate atinse de conflictele armate, având drept sarcină primordială de a acorda ajutor și de a contribui la instaurarea unui mediu protector pentru copiii. În acest scop UNICEF utilizează tot arsenalul de instrumente juridice existent în dreptul internațional contemporan, totodată pentru a ajuta efectiv copiii implicați în conflictele armate, și pentru a-i proteja de răul existent, organizația nu se poate mulțumi doar cu arbitrarea în spatele textelor internaționale care nu sunt deloc aplicate uneori. Realitatea situațiilor cu care se confruntă azi societatea internațională, de la Beslan la RDC, trecând prin Uganda, ne invită la realism. [2]

Reiterăm că potențialul Convenției cu privire la drepturile copilului în protecția copiilor victime ale conflictelor armate prin obligarea statelor părți la convenție să asigure asistența psihologică și reinserarea lor socială este o novație în sistemul normativ internațional. Principiul de bază pentru toate programele de recuperare și reintegrare a copiilor traumatizați pe urma războaielor este că acestea trebuie să fie realizate într-un mediu unde se asigură ocrotirea sănătății, autorespectul și demnitatea copilului. De la adoptarea Convenției, UNICEF a inițiat programe în Croația și Serbia pentru pregătirea profesioniștilor apți să identifice și să consilieze copiii care manifestă simptomele războiului. [8, p. 824]

În februarie 1999 UNICEF a prezentat Consiliului de securitate agenda sa pentru copii cu privire la pace și securitate, definindu-i prioritățile: încetarea utilizării copiilor soldați, protecția asistenței umanitare și personalului umanitar; susținerea acțiunilor contra minelor antipersonal; protecția copiilor de efectele sancțiunilor; asigurarea ca operațiunile de menținere a păcii să țină cont de copii și de necesitățile lor specifice; evidențierea insuficienței nepedepsirilor crimelor de război; promovarea sistemelor de alertă timpurie și de prevenire a conflictelor. [2]

Protecția oferită azi de UNICEF are loc în condițiile acțiunilor de luptă. Toți copiii, inclusiv cei strămutați în urma conflictului au, de asemenea, dreptul la serviciile de bază și au nevoie să aibă acces la îngrijirile de sănătate, educație, ajutor psihosocial și reinserare socială. În anumite circumstanțe se recurge la negocierea ”zilelor de liniște” și crearea culoarelor de securitate într-o zonă de conflict care permite a ajutama răniții și de a organiza campanii de vaccinare.

În anul 2004, în statele afectate de conflicte armate, UNICEF a putut împreună cu partenerii săi să vaccineze mii de copii contra poliomielitei în RDC, Somali, Sudan. Astfel pentru protecția copiilor în cadrul unui conflict armat este necesar uneori de a negocia direct cu beligeranții, de a-i convinge să deschidă coridoare, zone de pace. La fel, pentru

protecția copiilor și femeilor în conflictele armate, sunt create adăposturi bine amenajate, care permit copiilor sau tinerilor să ia parte la activități, precum sensibilizarea cu privire la protecția minelor, securitate etc. [2]

Protecția copiilor deplasați consistă în mod esențial în adăpostirea lor de atentatele fizice sau psihologice precum violența, violența sexuală, abandonul, tratamentele crude și degradante sau înrolarea în trupele armate.

Crearea primelor spații adaptate la necesitățile copiilor datează cu anul 1999 în Albania; ele vizau acordarea ajutorului integrat copiilor pe câmpul de refugiați. În acest sens, mii de copii kosovari au beneficiat de serviciile preponderent educaționale. Prin urmare, protecția copiilor implică realizarea sau susținerea programelor educaționale, școlilor chiar în inima conflictelor și continuarea programelor de alimentare, de vaccinare și ocrotire a sănătății.

UNICEF împreună cu CICR au consolidat conceptul zonelor spitale promovând ideea că atunci când un copil este prins în mijlocul unui conflict armat, acesta trebuie privit ca persoană aflată în zona de pace și, respectiv, locul unde se află copiii, vor fi considerate drept zone de pace. Ideea rezultă și din faptul, că ambele părți beligerante poartă reciproc grija copiilor afectați de conflictele armate. Această adaptare a conceptului zonelor de siguranță nu unui spațiu anume, ci unui grup specific al populației necesită o aplicare abstractă, dar și constructivă a dreptului internațional. Procedeuul respectiv implică o combinație a principiilor de drept internațional umanitar cu principiile protecției internaționale a drepturilor omului, [8, p. 818] în special principiul 8 al Declarației cu privire la drepturile copilului din 1959, care prevede: ”Copilul în toate circumstanțele trebuie să fie printre primii care primesc protecție și ajutor”. [4]

Declarația copiilor drept zone de pace și în consecință – încetarea focurilor pentru a permite evacuarea copiilor din Liban și Salvador la momentul respectiv a fost un pas important în desfășurarea umanitară a ostilităților. [8, p. 818]

Suplimentar la zonele de pace, organizațiile interguvernamentale au reușit să stabilească coridoare de liniște, ce reprezintă anumite căi pe care pot fi aduse celor ce au nevoie echipamente medicale, produse alimentare.

În anul 1989 în Sudan organizațiile internaționale au încercat să asigure o lună de pace, însă părțile – forțele guvernamentale și rebelii, nu au putut ajunge la un acord. [8, p. 819]

De asemenea, suplimentar, cooperarea statelor în materia protecției copiilor în situațiile de conflicte armate va combina instrumente regionale pertinente importante cum sunt:

- stabilirea normelor:
- evaluarea normelor în materia protecției copiilor în conflictele armate:
- stabilirea proceselor de monitorizare a angajamentelor:

Mai multe mecanisme asigură monitorizarea aplicării de către statele membre a angajamentelor față de drepturile omului. Organismele statutare ale Consiliului Europei (Adunarea Parlamentară și Comitetul de Miniștri) au creat diferite sisteme de su-

praveghere (pe țări, pe teme sau pe tratate de referință). Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și deciziile și concluziile Comitetului european al drepturilor sociale sunt exemple de mare importanță. O altă instituție independentă, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, contribuie considerabil la evaluarea situației din țările vizate. În rapoartele și activitățile sale, Comisarul este preocupat din ce în ce mai mult de problemele legate de drepturile copiilor. Organismele de monitorizare sunt încurajate să acorde o atenție particulară problemelor referitoare la drepturile copiilor. Programul ”Construirea unei Europe cu și pentru copii” va examina sistematic deciziile, rapoartele și recomandările referitoare la drepturile copiilor. [3, p. 19]

- **Elaborarea și dezvoltarea politicilor:** Activitățile din cadrul acestui instrument vizează activitatea organizațiilor interguvernamentale și ONG-urilor, care printre altele efectuează o analiză eficientă a cadrului juridic și instituțional la nivel național și local, identificarea bunelor practici și elaborarea metodelor și strategiilor naționale pentru protecția drepturilor copiilor; analiza politicilor de prevenire la nivel național și local, identificarea bunelor practici și elaborarea unor modele de politici de prevenire la nivel național și local. [3, p. 21]

- **Asistența tehnică și programele de cooperare:** La solicitarea statelor interesate, Consiliul Europei cooperează cu autoritățile naționale și oferă asistență mai ales în următoarele domenii: reformă legislativă, elaborarea politicilor și cadrelor instituționale, formarea profesioniștilor.

- **Sensibilizarea și activitățile de educare, pregătire și comunicare:** Presupune organizarea unor campanii informare asupra unor probleme specifice, cum este implicarea copiilor în conflictele armate contemporane; organizarea de activități și campanii la nivel național.

- **Mobilizarea celor 4 actori principali (cei 4 piloni): guvernele, parlamentele, autoritățile locale și ONG-urile.** Pe lângă cooperarea statelor propriu-zisă, la moment se impune și necesitatea cooperării organismelor regionale specializate cu cele universale, la fel, specializate. De exemplu, în cadrul programului ”Construirea unei Europe cu și pentru copii”, Consiliul Europei își propune acționarea în parteneriat cu alți actori, cum ar fi Uniunea Europeană și UNICEF. [3, p. 15]

Copiii nu sunt mini-persoane cu mini-drepturi. Programul pe 3 ani al Consiliului Europei ”Construirea unei Europe cu și pentru copii” vizează garantarea respectării drepturilor copilului peste tot și de către toți în Europa. [3, p. 3]

Din abordările prezentului paragraf, ajungem la concluzia că, datorită aplicării contemporane, practice și în anumite situații aplicarea cu succes a dreptului internațional umanitar cu privire la copiii civili, așteptarea comunității internaționale a fost ca incorporând prevederile legate de conflictele armate în Convenția cu privire la drepturile copilului, standardele în materie vor fi ridicate sau cel puțin menținute. Copiii trebuie să beneficieze de întregul „arsenal” de norme de drept internațional ce reglementează purtarea ostilităților și efectele lor asupra populației civile, în general.

Putem conchide, că principiile de bază ce urmează să fie aplicate includ: limitarea mijloacelor de purtare a conflictelor armate, trasarea distincției dintre populația civilă și cei ce participă la ostilități (în purtarea operațiunilor militare, toate eforturile trebuie depuse pentru protejarea populației civile), interdicția ca populația civilă să devină obiectul represiilor, transferărilor forțate sau alte atentate la demnitatea populației civile a unui stat. [8, p. 819].

Utilizarea copiilor soldați este o problemă globală, dar cu cele mai puternice interferențe la nivel local. Acest fapt implică o combinație de strategii care urmează să fie aplicate pe diferite nivele (de la mondial, la local) pentru a răspunde provocărilor noi ce apar în materia protecției internaționale a copiilor de efectele nefaste ale conflictelor armate.

Acțiunile întreprinse de guvernele naționale, statele străine, organizațiile internaționale și organizațiile neguvernamentale sunt un început admirabil, dar, din păcate, nu au oferit instrumentele necesare pentru soluționarea problemei utilizării copiilor soldați în conflictele armate contemporane. Prin urmare, astăzi societatea internațională este îndreptățită să aplice strategii combinate, centralizate și descentralizate pentru a răspunde efectiv noilor provocări la acest capitol.

Comitetul Internațional al Crucii Roșii, care acționează în favoarea victimelor conflictelor armate a fost întotdeauna sensibil la soarta copiilor pe timp de război. Începând cu Primul Război Mondial, în special, Comitetul a depus efortul maxim pentru a limita suferințele copiilor contribuind, pe de o parte, la codificarea protecției lor juridice, pe de altă parte – prin acționarea în țările afectate de conflictele armate.

În materia protecției copiilor combatanți, comunitatea internațională își propune drept scop primordial adoptarea măsurilor care ar fundamenta capacitatea colectivităților locale să minimizeze sau să prevină folosirea copiilor soldați. De exemplu, statele trebuie să implementeze în ordinea juridică națională standardele naționale și internaționale care reglementează vârsta minimă de recrutare. [10, p. 80-83]

Organizațiile neguvernamentale, grupurile religioase și societatea civilă pot juca roluri importante în stabilirea cadrului moral, care ar caracteriza participarea copiilor la conflictele armate ca fiind inacceptabilă.

O altă măsură preventivă este documentarea activă și timpurie a copiilor neacompaniați în zonele de ședere a refugiaților sau persoanelor deplasate.

Un moment important în consolidarea protecției speciale a copilului afectat de conflictul armat a devenit și crearea mecanismului atragerii la răspundere penală internațională a persoanelor vinovate. Astfel, Curtea Penală Internațională și-a început activitatea cu înaintarea acuzării privind recrutarea copiilor în conflict armat lui Thomas Lubanga Dyilo, iar Tribunalul special pentru Sierra Leone a acuzat zece persoane pentru săvârșirea acestei infracțiuni.

Toți actorii dreptului internațional, în special cei care sunt în mod obișnuit în contact cu copiii, particularii au sarcina primordială de a crea un mediu de securitate, favorabil liberei dezvoltări a copilului și de a minimaliza impactul conflictului armat asupra persoanei copilului.

Referințe:

1. Bădescu V. Aspecte privind implicarea copiilor soldați în conflictele armate. [On-line]: <https://www.google.md/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CCMQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.unap.ro%2Fro%2Funitati%2Fcdu%2FGL7%2520PROBLEMATICA%2520reprezentata%2520de%2520COPII%2520SOLDATI.doc&ei=qP1DVNe9K8b4Oq6RgIAC&usg=AFQjCNFcpCy8vuUy1czSJhK1knfR76y5lg&bvm=bv.77648437,d.ZWU>. (Vizitat la 03.05.2023).
2. Comitetul Internațional al Crucii Roșii. Protecția populației civile în perioada conflictului armat. A XXVI-a Conferință Internațională a Crucii Roșii, Rezoluția Nr.2. Geneva, 3-7 decembrie 1995. [On-line]: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/resolution/26-international-conference-resolution-2-1995.htm>. (Vizitat la 21.05.2023).
3. Construirea unei Europe cu și pentru copii. DG III – Coeziune socială, Consiliul Europei. Atelierul de creație grafică al Consiliului Europei. Realizarea: Departamentul de Producție al Documentelor și Publicațiilor (DPDP). Publicat în România, august, 2007. 40 p. [On-line]: https://www.coe.int/t/dg3/children/other%20languages/Booklet_Romanian.pdf. (Vizitat la 26.07.2023).
4. Declarația Drepturilor copilului, proclamată prin Rezoluția 1386 (XIV) a Adunării Generale din 20 noiembrie 1959. [On-line]: http://www.childrights.md/files/07_Declaratia%20drepturilor%20copilului%201959.pdf. (Vizitat la 03.05.2023).
5. Goung Aarong. Preventing, Demobilising, Rehabilitating and Reintegrating Child Soldiers in African Conflicts. În: The Journal of International Policy Solutions, Spring, 2007, Vol.7. p.19-24.
6. Haruța Ana. Probleme actuale ale reglementării juridice a vânzării armelor în lumea contemporană. Teza de doctor în drept. Specialitatea: 12.00.10 – drept internațional public. Chișinău, 2011. 185 p.
7. Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă. Adoptat la New York la 25 mai 2000. Semnat de Republica Moldova la 08 februarie 2002. Ratificat prin Legea nr. 29-XVI din 22 aprilie 2007. [On-line]: <https://cnpac.md/uploaded/Amicel/files/legi/protocol.pdf>. (Vizitat la 06.04.2023).
8. Van Bueren Geraldine. The international legal protection of children in armed conflicts. În: International and Comparative Law Quarterly. Cambridge University Press, 1994, Nr. 43(4). p.809-826.
9. Zaharia V. Principiile organizării controlului în materia implicării copiilor în conflictele armate. În: Conferință științifică cu participare internațională, consacrată aniversării a 65-a a USM „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea

- capacității de inovare”. Chișinău, 21-22 septembrie 2011. Rezumatele comunicărilor. Științe sociale, Vol.I. Chișinău: CEP USM, 2011, pp.43-46.
10. Zaharia V. Programe și strategii de reabilitare a copiilor afectați de conflictele armate. Perspective și realități. *Studia Universitatis, seria Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova, nr.8 (58). (Categorie B), Chișinău, Editura: CEP USM, 2012, pp.80-83.*
 11. Захария В. Механизм ООН постоянного наблюдения и отчетности за положением детей в зонах вооруженных конфликтов. În: *Научно-практический журнал «Наше право», Специальное издательство «ЮНЕСКО», Nr.2, 2015, pp. 176-179.*
 12. Котляров И.И., Ходжабегова К.Л. *Международное гуманитарное право. Москва: Юнити-Дана, 2010. 143 p.*
 13. Шакуро Елена. Женщины и дети-беженцы в вооружённых конфликтах. În: *Белорусский журнал международного права и международных отношений, 2001, №3. [On-line]: <http://evolutio.info/ru/journal-menu/2001-3/2001-3-shakuro>. (Vizitat la 12.05.2023).*